

Sharapova Xurshida

TDSHU yapon-ingliz guruhi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: O'tkir Hoshimovning "Nur borki, soya bor" romani yozuvchining adabiy ijodidagi muhim bosqichlardan biri hisoblanadi. Asarda jamiyatdagi adolatsizliklar, insoniy poklik va sof e'tiqod uchun kurash masalalari yoritiladi. Asar qahramoni Sherzodning ichki dunyosi, uning halollik va mehr-oqibatni qadrlashi, shu yo'lda jamiyatdagi bepisandlik va manfaatparastlikka qarshi kurashi romanning asosiy g'oyaviy yo'nalishini belgilaydi. Yozuvchi Nur va soya obrazlari orqali hayotdagi ziddiyatlarni, ijobiy va salbiy qahramonlarning ruhiy olamini taqqoslash asosida badiiy ifodalaydi. Ushbu maqolada romanning mazmun-mohiyati, qahramonlar xarakteri hamda undagi ijtimoiy-ma'naviy masalalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: O'tkir Hoshimov, "Nur borki, soya bor", Sherzod, adolat, pok e'tiqod, jamiyat, nur va soya, ijtimoiy tahlil.

KIRISH

O'zbek adabiyotida insoniylik, halollik va ma'naviy qadriyatlarni ulug'lash muhim mavzulardan biri sanaladi. Yozuvchi O'tkir Hoshimov ana shu mavzuni o'ziga xos badiiy mahorat bilan yoritib kelgan adiblardan biridir. Uning "Nur borki, soya bor" romani yozuvchining ilk yirik nasriy asari bo'lib, unda zamondoshlarning ruhiy olami, jamiyatdagi ziddiyatli holatlar va insoniy poklik uchun kurash jarayonlari tasvirlanadi.

Romanning bosh qahramoni Sherzod sof niyatli, adolatparvar yigit sifatida gavdalanadi. U hayotdagi adolatsizliklarni ko'rib befarq qaray olmaydi. Kasalxonadagi voqealar, mudirning loqaydligi, boyvachcha Sayfi Soqiyevich va uning oilasining kibr-havosi Sherzodning ruhiy iztiroblarini yanada kuchaytiradi. Muallif Sherzod obrazi orqali insonning pok e'tiqod yo'lida qanday sinovlarga duch kelishini ochib beradi.

Romanda Nur va soya ramziy ma'no kasb etib, hayotda har qanday ijobiy hodisaning yonida salbiy jihatlari ham mavjudligini anglatadi. Yozuvchi bu obrazlar orqali jamiyatdagi adolat va adolatsizlik, sof tuyg'u va manfaatparastlik, halollik va riyo o'rtasidagi kurashni badiiy talqin etadi. Shu bois "Nur borki, soya bor" nafaqat ijtimoiy-romantik ruhdagi asar, balki davrning ma'naviy muammolarini teran ochib beruvchi yirik badiiy hodisa sifatida qadrlanadi.

Asosiy qism

O'tkir Hoshimovning "Nur borki, soya bor" romanida jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik, adolat va halollik uchun kurash muammosi badiiy talqin etilgan. Asarning qahramonlari, ularning xarakterlari va ruhiy olami orqali yozuvchi hayotning murakkab tomonlarini yoritadi.

Sherzod obrazi – sof e'tiqod va halollik timsoli. Romanning bosh qahramoni Sherzod yoshlikdan adolatparvar, pokiza niyatli inson sifatida tasvirlanadi. U kasalxonaga tushgan paytdan boshlab atrofida bo'layotgan adolatsizliklarni ko'rib, befarq qaray olmaydi. Palata

bo'sh turgan bo'lsa-da, yo'lakda karavot qo'yib yotgan qari chol holatidan u iztirob chekadi. Sherzodning mudir bilan suhbatidagi keskin so'zlari uning halollik va adolatdan chekinmasligini ko'rsatadi:

"Tanasini davolaysiz, ruhini o'ldirasiz" – degan gapi orqali u kasalxona boshqaruvidagi loqaydlik va bepisandlikni fosh etadi. Sherzodning bu qadar kuyunchakligi, boshqalarning dardiga befarq qaray olmasligi uning sof e'tiqodli inson sifatidagi badiiy qiyofasini to'laqonli ochib beradi.

Sayfi Soqiyevich va uning oilasi – manfaatparastlikning ifodasi. Asarda Sherzodning qarama-qarshi qutbidagi obraz Sayfi Soqiyevichdir. U hamma narsani boylik bilan o'lchaydigan, "yo zaring bo'lsin, yo zo'ring bo'lsin" degan hayot falsafasiga amal qiladigan odam. Uning xotini ham o'zining oltin taqinchoqlari bilan boylik va manmanlikni ifodalaydi. O'g'li Sirojiddin esa otasining qo'llovi va tanish-bilishlari yordamida yuqori lavozimlarga erishadi, biroq aslida iste'dod va mehnatdan yiroqdir. Bu oilaning harakatlari orqali yozuvchi jamiyatdagi poraxo'rlik, ta'magirlik va insofsizlikni fosh etadi.

Muhabbatning arzonlashuvi muammosi. Asarda muallif insoniy tuyg'ularning qadrsizlanishi masalasiga ham to'xtaladi. Sherzod kasalxona derazasi oldida o'pishib turgan yigit va qizni ko'rib, bu holatni "narxi arzonlashgan muhabbat" deb baholaydi. Uning "Tramvayda pista chaqishga uyaladi-yu, o'pishishga uyalmaydi" degan kinoyali fikri yoshlar orasida sevgi va tuyg'ularning mazmunan qadrsizlanib borayotganini ko'rsatadi. Shu orqali yozuvchi jamiyatda ma'naviy qadriyatlarga bepisandlik xavfini badiiy tarzda ochib beradi.

Nur va soya ramzi – hayot falsafasi. Asarda "nur" va "soya" obrazlari ramziy ma'noga ega. Nur – halollik, pok e'tiqod, adolat va insoniylikni bildirsa, soya – riyo, manfaatparastlik va bepisandlikni anglatadi. Yozuvchi hayotda nur va soya doimiy ravishda yonma-yon bo'lishini ta'kidlaydi. Sherzod obrazi – nurning, Sayfi Soqiyevich esa soyaga xos xislatlarning timsoli sifatida tasvirlanadi. Yozuvchi hayotiy kuzatishlari asosida "agar soya ko'paygan bo'lsa, demak nur ham bor" degan falsafiy xulosaga keladi.

Jamiyatdagi ziddiyatlarning badiiy talqini. Roman voqealari orqali yozuvchi jamiyatdagi ijtimoiy adolatsizlik, insoniy qadriyatlarning qadrsizlanishi, mansab va boylikka suyanish illatlarini tanqid qiladi. Shu bilan birga, Sherzod timsolida halollik, mehr-oqibat va insoniylikka sodiq qolish zarurligini targ'ib etadi. Asarda qahramonlarning qarama-qarshi xarakterlari orqali jamiyatda kechayotgan murakkab ijtimoiy jarayonlar tahlil qilinadi.

Xulosa

O'tkir Hoshimovning "Nur borki, soya bor" romani o'zbek adabiyotida nafaqat badiiy yutuq, balki ma'naviy saboq sifatida ham qadrli asarlardan biridir. Asarda muallif oddiy hayotiy voqealar orqali murakkab ijtimoiy jarayonlarni yoritadi va o'quvchini chuqur o'ylatib chorlaydi.

Romanning asosiy g'oyasi — inson qadrini, uning ruhiy olamini boylik yoki mansab emas, balki halollik va sof e'tiqod belgilashi haqidagi haqiqatdir. Sherzod obrazi orqali yozuvchi adolat uchun kurashish qanchalik og'ir bo'lmasin, bu yo'l inson sha'nini ulug'laydi, degan xulosaga olib keladi. Shu bilan birga, Sayfi Soqiyevich va uning oilasi

orqali jamiyatdagi illatlar, manfaatparastlik va riyokorlikning vayronkor oqibatlari ko'rsatiladi.

Asarda qo'llangan "nur" va "soya" ramzlari insoniyat hayotining muqarrar qonuniyatlarini bildiradi. Nur — adolat, poklik va insoniylikni; soya esa riyo, manfaatparastlik va bepisandlikni ifodalaydi. Yozuvchi bu ramzlar vositasida hayotda ezgulik bilan yovuzlikning yonma-yon mavjudligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, asar kitobxonga: "agar soya kuchaygan bo'lsa, demak, nur ham bor" degan falsafiy haqiqatni eslatadi.

Bugungi kun nuqtayi nazaridan qaraganda, romanning dolzarbligi yanada kuchliroq seziladi. Chunki jamiyatda hamon insoniy qadriyatlarni boylikdan ustun qo'yish, halollik va adolatni asrab qolish masalalari dolzarbdir. "Nur borki, soya bor" romani ana shu yuksak insoniy g'oyalari bilan har bir o'quvchiga o'z hayotini halollik va poklik mezonlari asosida qurishga undaydi.

Demak, asar o'z davri ijtimoiy hayotining badiiy hujjati bo'lish bilan birga, bugungi kun uchun ham ma'naviy dasturulamal bo'lib xizmat qiladi. Shu jihati bilan u o'zbek adabiyotining abadiy qadrlanadigan durdonalaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Hoshimov, O'. (1979). Nur borki, soya bor: Roman. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti.